

Communicatie met anderstalige ouders in het basisonderwijs

odice' OOST-VLAAMS DIVERSITEITSCENTRUM VZW

Inhoud

1. Inleiding
2. Anderstaligheid en meertaligheid
  - 2.1. Meertaligheid
  - 2.2. Communiceren met anderstalige ouders
3. Initiatieven en Tips voor een vlotte communicatie met anderstalige ouders
  - 3.1 Nederlands leren en oefenen
    - 3.1.1. Het NT2-landschap
    - 3.1.2. Het Huis van het Nederlands
    - 3.1.3. Nederlands oefenen
  - 3.2. Eenvoudig en duidelijk communiceren
    - 3.2.1. Vormingen Duidelijke Taal
    - 3.2.2. Pictogrammen
    - 3.2.3. Tolkdiensten
  - 3.3. Meer dan taal alleen: werken aan de relatie tussen school en ouders
    - 3.3.1. ODiCe
    - 3.3.2. DocAtlas
    - 3.3.3. Steunpunt Diversiteit en Leren
    - 3.3.4. Centrum Taal en Onderwijs
4. Bronnen, aanvullende lectuur, links & nuttige adressen
  - 4.1 Bronnen
  - 4.2 Links
  - 4.3 Adressen
    - 4.3.1. Huizen van het Nederlands
    - 4.3.2. Provinciaal Integratie Centrum
    - 4.3.3. Stedelijke Integratiediensten
    - 4.3.4. Pedagogische begeleidingsdiensten

1. Inleiding

Het wordt algemeen aanvaard dat een grotere ouderbetrokkenheid de kansen van kinderen in het onderwijs verhoogt. Toch blijkt die ouderbetrokkenheid, de houding van ouders ten opzichte van de school en van de school ten opzichte van haar ouders, moeilijk te beïnvloeden. Een van de pijlers van een goede samenwerking tussen beide partijen is een vlotte communicatie. En dit blijkt in de huidige Vlaamse context, waar meertaligheid een feit is waar we niet meer om heen kunnen, niet zo gemakkelijk te realiseren.

Scholen vinden het moeilijk om met álle ouders een goed contact op te bouwen. Een sterk partnerschap uitbouwen met kansarme en anderstalige ouders ervaren ze als moeilijk. Deze brochure wil de basisscholen in Oost-Vlaanderen helpen om (anderstalige) ouders beter te bereiken en een betere communicatie tot stand te brengen. Via deze weg hopen we een positieve invloed op de ouderbetrokkenheid uit te oefenen. De brochure is een samenwerking tussen het Huis van het Nederlands Oost-Vlaanderen vzw en het Oost-Vlaams Diversiteitscentrum. Beide organisaties worden vaak met vragen omtrent communicatie met anderstalige ouders benaderd en hebben vanuit hun ervaring deze brochure geschreven.

In het eerste deel van de brochure plaatsen we de thematiek van meertaligheid binnen een bredere context en proberen we een aantal richtlijnen mee te geven om hier zo goed mogelijk mee om te gaan als school.

Vervolgens geven we uitleg over het NT2 (Nederlands als Tweede Taal) - landschap en stellen we de werking van het Huis van het Nederlands voor. Het Huis van het Nederlands zorgt er onder andere voor dat alle ouders een cursus Nederlands kunnen volgen bij een aanbodsverstrekker in hun buurt, aangepast aan hun mogelijkheden en aan hun persoonlijke situatie.

Een basiskennis Nederlands bevordert de communicatie en kan voor iedere ouder deuren openen. Maar een basiskennis Nederlands zal voor vele ouders niet voldoende zijn om de communicatie optimaal te laten verlopen. Daarom wijden we ook een deel van de brochure aan eenvoudig en duidelijk communiceren vanuit de school. Daarbij belichten we zowel mondelinge als schriftelijke communicatie en behandelen we enkele hulpmiddelen zoals tolken en pictogrammen.

Omdat we ons ervan bewust zijn dat communicatie veel meer is dan het taalaspect ervan, vermelden we ook enkele andere organisaties en projecten. Er is immers een verwevenheid met tal van andere thema's zoals opvoedingsondersteuning, omgaan met diversiteit, culturele verschillen etc. Hopelijk beantwoorden we op deze manier een aantal precaire vragen.

2. Anderstaligheid en meertaligheid

Heel wat kinderen groeien op in een gezin waar Nederlands niet de (enige) moedertaal is. Voor veel kinderen is het de tweede, derde en soms zelfs vierde taal, waar zij pas in het onderwijs mee in aanraking komen. Meertaligheid is dus een gegeven waar scholen volop mee geconfronteerd worden en dat zich binnen de scholen op allerlei vlakken (communicatie met ouders, didactiek, relaties tussen de leerlingen,...) laat voelen.

Vooraleer we dieper ingaan op het thema van deze brochure, namelijk hoe een goede communicatie tot stand brengen met anderstalige ouders, willen we graag een aantal feiten rond meertaligheid verhelderen.

2.1 Want meertalig zijn, wat wordt daar eigenlijk mee bedoeld?

Een meertalige spreker wordt vaak gedefinieerd als een persoon die meerdere talen beheerst op hetzelfde niveau als een moedertaalspreker zijn eerste taal beheerst. Dit blijkt in de praktijk echter niet zo regelmatig voor te komen. Wanneer wij het hebben over meertaligheid, richten we ons op de meer voorkomende variant: individuen die zich in de ene situatie kunnen/moeten uiten in de ene taal, terwijl ze zich op een ander moment beroepen op een andere taal. Bijvoorbeeld: een zesjarig Spaans meisje dat pas onderwijs in Vlaanderen volgt, kent enkel de Nederlandse benaming van wiskundetermen. Daarnaast kent ze enkel slaapliedjes in het Spaans en niet in het Nederlands. Iemand is dus meertalig wanneer er naar gelang de context een andere taal gebruikt wordt om met relevante gesprekspartners te communiceren.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen simultane (gelijktijdige) en successieve (opeenvolgende) meertaligheid:

- **simultane meertaligheid** vindt plaats wanneer een kind opgroeit in een omgeving waar van begin af aan meerdere talen tegelijkertijd worden aangeboden. Bijvoorbeeld. vader spreekt vanaf de geboorte Turks met het kind, moeder Nederlands;
- we spreken van **successieve meertaligheid** wanneer een kind pas op een later moment geconfronteerd wordt met een nieuwe taal. De eerste taal is al tot op een redelijk niveau verworven. Bijvoorbeeld: een Franstalig meisje dat op achtjarige leeftijd met haar ouders in Vlaanderen komt wonen en op school voor het eerst geconfronteerd wordt met de Nederlandse taal.

Hoe het voelt om **meertalig op te groeien**, zal verschillend zijn voor elk kind, maar taal is een wezenlijk bestanddeel van onze identiteit. Erkenning en waardering van de thuistaal, welke die ook is, leidt daarom tot een hoger welbevinden, een beter eigenwaardegevoel en een sterkere en positievere identiteitsvorming bij kinderen. Door de thuistaal als een kracht te beschouwen, en niet als een obstakel, tonen we respect voor de keuze van ouders. Bovendien praten ouders best met het kind in de taal die ze het beste kunnen en waarin ze denken en voelen. Zo verloopt de opvoeding het spontaanst en komen interacties niet 'gekunsteld' over. In de eigen taal kan het meest verteld worden en staan ouders het sterkst. Het spreken van de thuistaal versterkt daarnaast de band tussen ouders, het kind en de roots.

Over wat meertalig opgroeien betekent op cognitief vlak bestaan veel mythes. Zo zou het spreken van de thuistaal de kennis en verwerving van het Nederlands belemmeren. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt nochtans dat een stevige basis in de thuistaal een positieve invloed heeft op de taalvaardigheid in het Nederlands. Wanneer een kind een tweede taal leert, bouwt het voort op de fundamenteën die het al in de moedertaal gelegd had. Het niveau in de moedertaal is dus een belangrijke factor voor het niveau in de nieuwe taal, bijvoorbeeld Nederlands.

De meerwaarde van meertaligheid (hogere taalgevoeligheid, beter taalbewustzijn, meer toekomstperspectieven,...) is een evidentie. Toch moet men beseffen dat een meertalige opvoeding ook meer inspanning, concentratie en aandacht van het kind vergt.

Meertalig opvoeden vraagt om een consequente en harmonieuze aanpak: iedereen die veel tijd met het kind doorbrengt moet op dezelfde lijn staan. Als die omstandigheden er niet zijn, zorgt dit er vaak voor dat het kind onder druk staat en dit kan het succes van meertalig opvoeden teniet doen.

Het is goed om in gedachten te houden dat een **gezonde meertalige ontwikkeling** enkele kenmerken vertoont die problematisch lijken, maar die normaal zijn en op termijn spontaan verdwijnen: het tempo van de spraakontwikkeling ligt bij meertalige kinderen lager omdat het extra tijd kost om elk begrip van meerdere labels te voorzien. Ten tweede gaan meertalige kinderen soms talen vermengen. Daarnaast kan het zijn dat het kind een lange tijd in een bepaalde taal niets zegt als het voor het eerst met die taal geconfronteerd wordt. Het begrijpt al veel, maar voelt zichzelf niet zeker om zich in die taal te uiten. Dit fenomeen staat bekend als de 'stille periode'. Tenslotte zetten meertalige kinderen soms foutief structuren uit de ene taal over naar de andere taal. Voldoende interactiemogelijkheden en een veelzijdig taalaanbod zijn onontbeerlijk om een kind iedere taal correct te leren gebruiken.

Vaak weten scholen niet goed welk advies ze aan anderstalige ouders moeten geven in verband met de wijze van **omgaan met meertaligheid**: hoe kunnen ouders bijdragen aan het bevorderen van het Nederlands bij hun kinderen? En is het niet beter voor hun eigen talenkennis als ze ook thuis Nederlands praten? En wat als die ouders echt geen enkele notie van het Nederlands hebben?

In werkelijkheid is er niet één zaligmakende methode om dit aan te pakken. Wel zijn er enkele **aanbevelingen** die professionals geven ter ondersteuning van een vlotte meertalige ontwikkeling:

- laat het kind op zo vroeg mogelijke leeftijd in contact komen met verschillende talen. Hoe jonger het kind, hoe gemakkelijker het kind een taal leert. Blijf wel steeds realistisch en verwacht niet dat kinderen op jonge leeftijd perfect al deze talen zullen spreken;
- zorg voor een duidelijke scheiding tussen de talen. Maak heldere afspraken over het gebruik van de ene en de andere taal, maar forceer dit niet. Bijvoorbeeld:
  - Eén-Ouder-Eén-Taal-methode: elke ouder spreekt in één taal tegen het kind;
  - Eén-Situatie-Eén-Taal-methode: een scheidingsprincipe afhankelijk van de situatie, bijvoorbeeld. praten over school in het Nederlands, voorlezen in het Italiaans; binnenshuis de thuistaal, buitenshuis Nederlands;
  - de eerste zin telt: de taal gebruiken waarin men de conversatie gestart is;
- spreek overwegend in de taal die je het meeste vertrouwen en veiligheid biedt en die je het beste kent zodat je geen fouten aanleert aan je kind;

- neem een positieve houding aan tegenover alle talen van het kind. Zeg bijvoorbeeld nooit dat ze het Nederlands toch niet nodig zullen hebben later;
- zorg ervoor dat het kind voldoende en op regelmatige basis in contact komt met de talen die je echt wil leren gebruiken. Hoe groter en rijker het taalaanbod en hoe meer interactiemogelijkheden in een taal, hoe beter een kind die taal zal leren;
- het is in het belang van het kind dat iedereen die veel tijd met het kind doorbrengt zich op dezelfde golflengte bevindt. Bespreek en overleg met elkaar (bijvoorbeeld leerkracht – ouders, maar ook met grootouders of andere belangrijke personen in de opvoeding) tot jullie tot heldere afspraken komen!

2.2 Communicatie met anderstalige ouders:

Het is één ding om ouders advies te geven over de taalontwikkeling van hun kind. Het blijft natuurlijk ook nodig dat de school rechtstreeks met de ouders kan communiceren en wanneer de ouders anderstalig zijn, is dit niet altijd evident. Zelfs al leren de ouders Nederlands, dan nog blijkt vaak dat alle communicatie in het Nederlands voeren onmogelijk is. Het Nederlands goed onder de knie krijgen duurt al snel enkele jaren en de specifieke woordenschat van een oudercontact is dan dikwijls nog onbekend. Bovendien heeft niet iedereen dezelfde capaciteiten. Sommige mensen leren heel snel Nederlands, maar anderen zijn analfabeet, worden geconfronteerd met hun leerplafond en zullen misschien nooit in staat zijn een ingewikkeld gesprek in het Nederlands aan te gaan. Het zal belangrijk zijn om steeds te nuanceren en te kijken welk communicatiemiddel het meest geschikt is.

We kunnen besluiten dat de **manier van communiceren** met anderstalige ouders het best wordt **bepaald naar gelang de aard en de complexiteit van de boodschap**. Alle briefjes laten vertalen en steeds een tolk oproepen is waarschijnlijk voor geen enkele school wenselijk noch haalbaar. Maar voortdurend vasthouden aan het Nederlands houdt het risico in dat heel wat informatie verloren gaat voor bepaalde ouders. Aan de hand van eenvoudig Nederlands of pictogrammen kunnen kleine boodschappen, praktische informatie, etc. alle ouders correct bereiken. Maar een oudercontact voeren op deze manier zal waarschijnlijk zijn doel voorbij schieten.

- Het is vanzelfsprekend dat scholen hun boodschap in het Nederlands communiceren aan de ouders. Als we bewust omgaan met de taal, dan kan het gebruik van toegankelijk Nederlands zelfs stimulerend werken. Op deze manier kunnen ouders die Nederlands leren/geleerd hebben hun inspanningen valoriseren.
- Anderzijds is het niet voor alle ouders mogelijk de boodschap te begrijpen in het Nederlands. Daarom menen wij dat in het belang van het kind bij complexe materies een beperkte vorm van flexibiliteit ten opzichte van het gebruik van vertalingen/tolken de ouderbetrokkenheid zeker ten goede kan komen.

Hoe je daar nu als school mee omgaat, maakt deel uit van een breder taalbeleid, net zoals bijvoorbeeld omgaan met anderstalige nieuwkomers in de klas of taalregels op de speelplaats daarvan deel uitmaken. Om met een schoolteam tot een efficiënt taalbeleid – waarbij het kind centraal staat- te komen, zal het noodzakelijk zijn om deze vragen kritisch te beantwoorden en te zoeken naar een aantal (vuist)regels die zowel voor de school als de ouders haalbaar en effectief zijn.

Tenslotte willen we er nog even op wijzen dat als ouders niet ingaan op een boodschap of een uitnodiging dit niet altijd een talige oorzaak hoeft te hebben. Daarnaast zijn moeilijk te bereiken

ouders niet perse onvoldoende betrokken bij de schoolloopbaan van hun kinderen. Vaak spelen andere factoren mee: voor veel ouders is de drempel naar school heel hoog. Ze hebben soms zelf geen of weinig school gelopen, zijn onbekend met de schoolse taal of kennen het Vlaamse onderwijssysteem niet. Ze gaan er vanuit dat de school zelf het best weet hoe het kind aan te pakken en zijn soms gewoonweg niet in staat om de schoolloopbaan van hun kind te ondersteunen zoals dit hier verwacht wordt van ouders. Deze problematiek is niet enkel gebonden aan anderstaligheid, kansarme ouders worstelen vaak met dezelfde uitdagingen. Die ouders hebben vaak het gevoel onkundig te zijn tegenover de leerkracht. De school staat ver van hun leefwereld. Er wordt een andere taal gesproken, er gelden andere waarden en normen. Ze voelen zich minderwaardig en hebben het gevoel niet thuis te horen op school. Deze ouders gaan niet snel om hulp vragen en proberen contact met school te vermijden uit schaamte of uit angst dat de school hen slechte ouders zal vinden. Bij deze ouders is het extra belangrijk te werken aan een **vertrouwensband** vanaf de start van het schooljaar en te investeren in een goede communicatie. In de brochure gaan we ook hier dieper op in.

3. Initiatieven voor een vlotte communicatie met anderstalige ouders

3.1. Nederlands Leren en oefenen

3.1.1. Het NT2-landschap

Het leren van het Nederlands is een cruciaal punt voor alle anderstaligen in onze samenleving. Het is een belangrijk middel om te kunnen functioneren binnen onze maatschappij. Het opent deuren zowel op sociaal vlak, als op vlak van tewerkstelling, onderwijs en zorg- en dienstverlening.

Heel wat mensen zetten zelf de stap naar een cursus Nederlands als tweede taal (afgekort wordt dat NT2) of worden hiertoe verplicht omdat ze als nieuwkomer een inburgeringstraject moeten volgen, omdat ze kandidaat-huurder zijn voor een sociale woning of omdat ze werkzoekend zijn en door de VDAB of het OCMW aangespoord worden om lessen Nederlands te volgen.

Het aanbod NT2 is de voorbije jaren dan ook erg uitgebreid. De cursussen willen immers tegemoet komen aan de diversiteit van de cursisten: hogeschoolden en laaggeschoolden, werkzoekenden of werknemers en huisvrouwen, enzovoort.

3.1.2. Het Huis van het Nederlands

Het Huis van het Nederlands zorgt ervoor dat de kandidaat-cursisten in de juiste cursus terecht komen bij de juiste aanbodsverstreker. Het Huis van het Nederlands geeft dus zelf geen cursussen Nederlands, maar is het neutrale aanspreekpunt voor alle anderstalige volwassenen die willen Nederlands leren. We geven hen informatie op maat, zodat ze wegwijs geraken in het uitgebreide NT2-aanbod.

In heel Vlaanderen zijn er 8 Huizen van het Nederlands. In Oost-Vlaanderen zijn er 2 Huizen: één voor de stad Gent en één voor de rest van de provincie.

Wie is de doelgroep?

Het Huis van het Nederlands richt zich tot elke anderstalige vanaf 16 jaar die Nederlands wenst te leren of zijn kennis van het Nederlands wil verbeteren.

Wat doet het Huis van het Nederlands?

Samen met de kandidaat-cursist gaat het Huis van het Nederlands op zoek naar de meest geschikte cursus. Dit doen ze door:

- een gesprek waarbij gepeild wordt naar de alfabetisering, scholingsgraad, leerbehoeften, talenkennis, woonplaats, praktische mogelijkheden, perspectief...;
- bij onduidelijkheid over de leervaardigheid of scholingsgraad wordt een cognitieve vaardigheidstest (COVAAR) afgenomen;
- wanneer de cursist al een voorkennis van het Nederlands heeft, wordt een uniforme niveautest afgenomen.

Het advies is gebaseerd op verschillende elementen die samen een profiel geven van de leervaardigheid en de persoonlijke capaciteiten van een kandidaat- cursist. Het is een individueel advies op maat en is daarom – in het belang van de cursist – bindend.

Eens het advies gekend is, wordt er gekeken wanneer de cursist kan instappen. De meeste cursussen worden zowel in dag- als avondonderwijs aangeboden. Indien er net een startmoment geweest is, kan het zijn dat de cursist enige tijd moet wachten tot de opstart van de volgende cursus die bij zijn advies past.

Het Huis van het Nederlands geeft de kandidaat-cursisten verder uitleg over de inschrijvingsprocedure en stuurt hen door naar de aanbodsverstrekkers.

In de provincie Oost-Vlaanderen zijn dat de CBE (de Centra voor Basiseducatie), de CVO (de Centra voor Volwassenenonderwijs), de VDAB en het UTC (het Universitair Talencentrum).

Praktische informatie

Waar en wanneer?

Kandidaat-cursisten kunnen het hele jaar door terecht op één van de locaties in de provincie Oost-Vlaanderen. Huis van het Nederlands werkt met 'open permanentie-momenten' waarop men zich kan aanmelden zonder voordien een afspraak te maken. Indien de cursist niet naar één van deze momenten kan komen, is het mogelijk om telefonisch een afspraak te maken.

Tijdens de schoolvakanties is Huis van het Nederlands gesloten, uitgezonderd eind augustus.

Vanaf 15 augustus, in september en in januari zijn er telkens extra permanenties, want tijdens die periodes start het gros van de nieuwe cursussen.

Op de website www.hvnoostvlaanderen.be vindt u een up-to-date overzicht van alle locaties en openingsuren.

Kostprijs?

De aanmelding bij het Huis van het Nederlands is gratis. De cursussen zelf zijn soms wel betalend, afhankelijk van het inkomen of statuut van de cursist en van het type cursus.

3.1.3. Nederlands oefenen

Heel wat mensen volgen al lessen Nederlands. Maar dikwijls blijft het moeilijk om het Nederlands in de praktijk te gebruiken. Men is onzeker over zijn kennis en durft niet te spreken, de standaardtaal verschilt soms sterk van de dagelijkse omgangstaal, het tempo van de conversaties ligt te hoog, etc.

Een manier om deze hindernissen te overwinnen is die nieuwe taal zo veel mogelijk gebruiken en oefenen. In Oost-Vlaanderen zijn er verschillende initiatieven die oefenkansen creëren voor anderstaligen. Op de website www.nederlandsoefene.be/oost-vlaanderen vind je een overzicht.

3.2. Eenvoudig communiceren

Ook al leren heel wat anderstalige ouders Nederlands, het zal toch een must blijven om eenvoudig te communiceren en indien nodig hulpmiddelen zoals pictogrammen of tolken in te zetten.

3.2.1. Vormingen Duidelijke Taal

Wat?

Een vorming duidelijke taal kan je helpen om met anderstalige of laag taalvaardige ouders te communiceren. We geven praktische tips en werken met bestaande brieven of ander materiaal van de school. Scholen kunnen kiezen voor een vorming duidelijk gesproken of duidelijk geschreven taal of voor een combinatie van beide.

- Duidelijk gesproken taal (duur: 3u)
- Duidelijk geschreven taal (duur:3u)

Doelgroep?

U kan deze vorming aanvragen voor de leerkrachten, zorgcoördinatoren, directies, enz. De vorming is interessant voor iedereen die contact heeft met anderstalige en laag taalvaardige ouders zowel op het oudercontact, aan de schoolpoort, bij het schrijven van brieven, enz.

Praktische informatie?

HvN Oost-Vlaanderen vzw, Dendermondsesteenweg 16, 9300 Aalst, www.hvnoostvlaanderen.be

Contacteer: e-mail: projectwerking@hvnoostvlaanderen.be of tel.: 0479 79 22 81

Deze training 'duidelijke taal' maakt deel uit van de training 'communicatie met anderstalige ouders'; (zie deel 3.3. 1: TAALKOMPAS)

3.2.2. Pictogrammen

Pictogrammen zijn een uitstekend hulpmiddel bij de communicatie met anderstalige ouders. Niet alle ouders zijn immers vertrouwd met de geschreven taal en een ondersteuning aan de hand van beelden kan voor veel ouders heel verhelderend zijn.

- Een pictogrammenwoordenboek:
Onderwijsopbouwwerk Kortrijk ontwikkelde een pictogrammenwoordenboek op maat van het basisonderwijs. Dit is een kant en klaar instrument dat bestaat uit woordenboeken voor de ouders en een cd-rom met alle pictogrammen voor de school.
Meer informatie op <http://www.kruispuntmi.be/toolbox/fiche.aspx?id=5088>
- www.sclera.be: op deze website staan erg duidelijke pictogrammen. Selecteer zelf enkele pictogrammen die u wil gebruiken in uw briefwisseling. Let op dat u niet te veel pictogrammen gebruikt. Selecteer er een aantal die u altijd opnieuw kan gebruiken.

3.2.3. Tolkendiensten

Als mensen het Nederlands helemaal niet machtig zijn, dan is het gebruik van een tolk- of vertaaldienst soms de enige oplossing. In Vlaanderen bestaan er enkele diensten die gratis tolken en vertalers aanbieden. Het doel van deze diensten is iedere burger, ook wie onvoldoende Nederlands spreekt, toegang te geven tot sociale en openbare dienst- en hulpverlening.

Wat?

Sociaal tolken? Het volledig omzetten van mondelinge boodschappen van bron- naar doeltaal op neutrale en getrouwe wijze in een sociale context, ook in het onderwijs.

Sociaal vertalen? Het volledig en getrouw omzetten van de schriftelijke boodschap uit een brontaal naar een doeltaal.

Telefoontolken? Het gesprek tussen opdrachtgever en anderstalige cliënt(en) wordt getolkt via de telefoon.

Doelgroep?

De sociale tolkdiensten staan ter beschikking van alle scholen en door de Vlaamse overheid gesubsidieerde organisaties in Vlaanderen.

Praktische informatie?

BA-BEL (telefoontolken):

Contacteren op 02 208 06 11 of info@vlaamsetolkentelefoon.be

Kostprijs: gratis dienstverlening

Werkwijze: na een eenmalige registratie kan u tijdens de openingsuren steeds inbellen op het centraal nummer 02 208 06 11 met vermelding van de gevraagde taal en de vermoedelijke duurtijd van het gesprek. U wordt even on hold geplaatst, terwijl de medewerker van de tolkdienst op zoek gaat naar een geschikte tolk. De tolk wordt met u doorverbonden.

Meer informatie via www.vlaamsetolkentelefoon.be.

OOST-VLAAMSE VERTAAL- EN TOLKDIENST (tolken ter plaatse):

Tolken reserveren of vertalingen aanvragen op 09 267 71 44 of greet.de.kesel@oost-vlaanderen.be,

Adres: PAC, Woodrow Wilsonplein 2, Gent

Kostprijs: gratis dienstverlening

Tips voor het omgaan met tolken of een **vorming** hieromtrent Kan u via dezelfde kanalen bekomen.

3.3. Meer dan taal alleen: werken aan de relatie tussen school en ouders

Er kan beroep gedaan worden op heel wat organisaties in de provincie Oost-Vlaanderen en daarbuiten voor ondersteuning van het schoolteam bij het werken met anderstalige ouders. Vanuit de integratiesector, maar ook vanuit de academische wereld biedt men ondersteuning aan de basisscholen voor initiatieven die gericht zijn op het versterken van de band tussen school en ouders en het ondersteunen van de ouders bij opvoeding, meer bepaald bij hun rol in de schoolloopbaan van hun kind. Deze centra willen scholen en ouders ook bijstaan in het omgaan met meertaligheid in de klas en thuis.

3.3.1. Oost-Vlaams Diversiteitscentrum (ODiCe)

Wat? ODiCe vzw is een autonoom provinciaal integratiecentrum voor het werkingsgebied Oost-Vlaanderen (uitgezonderd Gent).

ODiCe:

- begeleidt voorzieningen, besturen, diensten en organisaties bij het verhogen van hun toegankelijkheid voor etnisch-culturele minderheden;
- ondersteunt lokale besturen in de bepaling, uitvoering en evaluatie van hun integratiebeleid;
- en draagt bij tot een genuanceerde beeldvorming over etnisch-culturele verscheidenheid in de samenleving ondermeer door respectvolle en constructieve ontmoeting te bevorderen, over de etnisch-culturele grenzen heen.

Het basisonderwijs in Oost-Vlaanderen buiten Gent kan op ODiCe beroep doen voor Projecten, vorming of visietrajecten rond Meertaligheid of rond ouderbetrokkenheid.

- **TAALKOMPAS**

Niet zelden komen leerlingen uit een thuisomgeving waar Nederlands niet de voertaal is. De instroom van anderstaligen brengt specifieke uitdagingen met zich mee. Heel wat scholen hebben hier reeds ervaring mee, voor andere scholen is dit een nieuw gegeven.

In taalkompas groeperen we zes thema's die te maken hebben met meertaligheid en die de reguliere klaspraktijk flankeren.

Meertalig opvoeden, Omgaan met talendiversiteit op school, talensensibilisering, Omgaan met taal- en leerproblemen bij meertalige kinderen (ism Lessius Hogeschool), Anderstalige Nieuwkomers, Communicatie met anderstalige ouders (ism Huis van het Nederlands)

In de samenwerking rond één of meerdere van deze thema's reiken we tools en methodes aan, doen we aan visieontwikkeling en begeleiden we ervaringsuitwisselingen tussen leerkrachten.

- **Thuis op School** is een project voor ouders met kinderen in de kleuterklas.

Tijdens een 5-tal bijeenkomsten maken ouders en leerkrachten uitgebreid kennis met elkaar, en werken we aan een breder inzicht in de schoolwerking en een optimale communicatie

tussen leerkracht en ouder. Het project richt zich op alle ouders van kleuters, met specifieke aandacht voor ouders uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen.

Mogelijke thema's zijn; de school structuur, de dagindeling voor de kleuters, opvoeding thuis en op school, taalontwikkeling, schoolrijpheid, overgang naar het eerste leerjaar...

De bijeenkomsten worden ondersteund met materialen zoals een vertelplaat en een kaartspel. De leerkrachten kunnen thema's en methodieken halen uit de begeleidersmap die we hierbij aanbieden.

- **ABC van het eerste leerjaar** is een gelijkaardig project dat zich afspeelt in het 1e leerjaar.

De schoolcarrière van kinderen verloopt gunstiger wanneer hun ouders betrokken zijn bij het onderwijs en de school. In 'ABC van het eerste leerjaar' maken we stap voor stap de ouders vertrouwd met de aanpak in het eerste leerjaar. We hebben daarbij bijzondere aandacht voor de diversiteit aan talen-kennis en schoolse ervaring bij zowel leerlingen als ouders.

Praktische informatie

Meer info over het aanbod: www.odice.be

Kostprijs: gratis dienstverlening in kader van procesmatige samenwerking

Contacteer: Melissa Papeleu: Melissa.papeleu@odice.be

ODiCe vzw, Dok Noord 4 d 001, 9000 Gent, tel.: 09 267 66 49

3.3.2. Documentatiecentrum: DocAtlas

Wat?

DocAtlas is een documentatie- en leermiddelencentrum, gespecialiseerd in Nederlands voor anderstaligen, intercultureel onderwijs, mondiale vorming en interculturaliteit. DocAtlas organiseert ook vormingen over het gebruik van de leermiddelen Nederlands voor anderstaligen, intercultureel onderwijs en mondiale vorming en over de materialen die verenigingen en organisaties op weg helpen bij processen van interculturalisering. DocAtlas heeft daarnaast een uitstekende on-line catalogus zodat je de collectie al kan verkennen op voorhand en zo een bezoek optimaal kan benutten. Scholen kunnen er lesmaterialen voor de OKANleerlingen vinden, maar ook themanummers over talensensibilisering, intercultureel samenleven, etc.

Doelgroep?

Iedereen die belangstelling heeft voor interculturaliteit kan het documentatiecentrum bezoeken en van de dienstverlening gebruik maken. Het grootste deel van de bezoekers bestaat uit:

- directies en leerkrachten van kleuter-, basis- en secundaire scholen;
- medewerkers van de Centra voor Leerlingenbegeleiding;
- lesgevers aan anderstalige volwassenen;
- allochtonen die Nederlands willen leren;
- lectoren en studenten van de lerarenopleidingen;
- schoolopbouwwerkers;
- medewerkers uit de sociaal-culturele sector;
- jeugdwerkers van jeugdbewegingen en jongerenorganisaties;
- studenten die een eindwerk maken over allochtonen in onze samenleving.

Praktische informatie?

Het documentatiecentrum is voor iedereen toegankelijk tijdens de openingsuren:

- dinsdag: 9u - 19u (tijdens schoolvakanties tot 17u);
- woensdag en donderdag: 9u -17u;
- vrijdag: 9u -13u.

Voor advies maak je best op voorhand een afspraak. Rondleidingen voor groepen zijn mogelijk op aanvraag.

DocAtlas, Carnotstraat 110, 2060 Antwerpen, tel.: 03 227 71 60, website: www.docatlas.be, e-mail: info@docatlas.be

Kostprijs: u schrijft u in de bibliotheek in en kan dan gratis materialen ontlennen. De vormingen zijn betalend, meer informatie vindt u op de website.

3.3.3. Steunpunt Diversiteit & Leren – SDL

Wat?

Het Steunpunt Diversiteit & Leren (SDL) is een universitair centrum verbonden aan de UGent. Alle activiteiten hebben betrekking op het thema 'omgaan met diversiteit'. SDL biedt het onderwijs, maar ook andere sectoren ondersteuning om de talenten van iedereen, ongeacht hun identiteit en achtergrond, maximaal te helpen ontplooiën en op die manier gelijke leerkansen te scheppen. Het SDL biedt die ondersteuning aan in de vorm van visieontwikkeling, onderzoek, materiaalontwikkeling en vorming, coaching en consultancy.

Doelgroep en aanbod?

Visieontwikkeling, projecten, onderzoek, materiaalontwikkeling en vorming, coaching en consultancy rond de thema's:

- diversiteitsbeleid;
- krachtige leeromgeving;
- participatie;
- beeldvorming;
- brede school;
- meertaligheid:

- culturele diversiteit en integratie.

Praktische informatie?

Een overzicht van het aanbod is te vinden op de website www.diversiteitenleren.be

SDL, Sint-Pietersnieuwstraat 49, 9000 Gent, tel.: 09 264 70 38, e-mail: info@diversiteitenleren.be

Kostprijs: de vormingen zijn betalend, meer informatie vindt u op de website.

3.3.4 Centrum taal en onderwijs

Wat?

Het CTO is een universitair centrum verbonden aan de K.U.Leuven dat al sinds 1990 het taalvaardigheidsonderwijs Nederlands in Vlaanderen ondersteunt door middel van onderzoek, de ontwikkeling van materialen en het bieden van begeleiding en nascholing. Het CTO werkt samen met scholen, bedrijven, organisaties en overheden die werk willen maken van kwaliteitsvol taalonderwijs Nederlands.

Doelgroep en aanbod?

Het CTO ondersteunt, in opdracht van tal van overheden, het taalvaardigheidsonderwijs Nederlands in Vlaanderen via een combinatie van wetenschappelijk onderzoek, materiaalontwikkeling en vorming aan onderwijsverstrekkers en begeleiders.

- **Onderzoek:** als onderzoekscentrum bestudeert het Centrum voor Taal en Onderwijs verscheidene aspecten van taalgebruik in een meertalige context, gaande van de problematiek van linguïstische verscheidenheid tot allerlei aspecten van taalonderwijs in een meertalige context.
- **Ontwikkeling:** als ontwikkelingsinstantie werkt het Centrum voor Taal en Onderwijs aan lesmethoden, taalbeleidsinstrumenten, evaluatie-instrumenten en toetsen, modules voor de nascholing van schoolteams en visieteksten op het vlak van gelijke onderwijskansen.
- **Nascholing:** als nascholingscentrum biedt het CTO vorming en coachingsmodules aan onder andere leerkrachten, directies, begeleiders, CLB-medewerkers, docenten in het volwassenenonderwijs en lerarenopleiders aan.

Praktische informatie?

Meer informatie vindt u op www.cteno.be.

Centrum voor Taal en Onderwijs, Blijde-Inkomststraat 7, B-3000 Leuven, tel.: 016 32 53 67, e-mail: info@cteno.be

Kostprijs: de vormingen zijn betalend, meer informatie vindt u op de website.

4. Bronnen, aanvullende lectuur, links & nuttige adressen

4.1 Bronnen

Meertaligheid:

- Platform onderwijs **Meertaligheid als meerwaarde** Visietekst met betrekking tot het constructief omgaan met thuistalen in onderwijs en opvoeding (online), 2006, <http://www.kruispuntmi.be/uploadedFiles/VMC/Thema/Onderwijs/Meertaligheid/Visietekst%20meertaligheid.pdf>
- **Meertalig opgroeien**, De Smedt H., Brussel, Regionaal Integratiecentrum Foyer, 2008
- Kom jij of komt je organisatie regelmatig in contact met anderstalige kinderen? Ben je overtuigd dat talige diversiteit deze kinderen, jezelf, maar ook de rest van de maatschappij kan verrijken? Of worstel je nog met twijfels en vragen rond dit thema? Neem dan zeker een duik in deze website: www.meertaligheid.be
- **Thuis op school**, ouderbetrokkenheid in het kleuteronderwijs, 2010-2011, Oost-Vlaams Diversiteitscentrum vzw
- **Meertaligheid bij jonge kinderen**: <http://www.kindengezin.be/ontwikkeling/taal-en-communicatie/meertaligheid>

Eenvoudig communiceren:

- **Samen school maken: allochtone ouders op school**, 18 mei 2005 – Studiedag voor de verspreiding van de deskundigheid opgedaan op het terrein. Brussel, Koning Boudewijnstichting, 2005, De Mets J
- **Mondelinge en schriftelijke communicatie tussen school en ouders**, Lokaal Overlegplatform BaO Menen, <http://www.ond.vlaanderen.be/gok/praktisch/>, 2005
- **Vorming Communicatie met allochtone ouders in het BaO**, Praktische Tips, Sofie Jonckheere, Foyer, Brussel, 2011
- **Ouderbetrokkenheid**, <http://www.kruispuntmi.be/thema.aspx?id=12240>, 2011

4.2. Links

- www.meertaligheid.be: een bundeling van veelgestelde vragen, achtergrondinformatie, materialen, vormingen, links en projecten rond het thema meertaligheid
- www.kruispuntmi.be/toolbox/index.aspx: kijk onder 'Onderwijs' en 'Welzijn' voor materiaal en een up-to-date overzicht van projecten binnen en buiten Oost-Vlaanderen
- www.ond.vlaanderen.be/obpwo: Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek vanuit Vlaamse Overheid
- <http://www.ond.vlaanderen.be/inspectie/Organisatie/Documenten/spiegel/2009-2010.pdf>: rapport van de onderwijsinspectie over het talenbeleid in de Vlaamse scholen
- www.deacht.be: klik door naar 'projecten', 'onderwijs' en ontdek een interessant project rond taalactivering bij kleuters
- www.foyer.be: kijk onder 'thema's', 'onderwijs', 'meertaligheid' en ontdek interessante vormingen en werkmaterialen
- www.desom.be: via 'kenniscentrum', 'diversiteitswerking', 'onderwijs' vindt u info over de methodiek van opvoedingsondersteunende ouderavonden
- <http://users.skynet.be/nascholingbrussel/overkoepelend-frame.htm>: werken aan beleidsplannen voor taal op school. Bevat tips en richtlijnen voor iedere school die een eigen taalbeleid wil ontwikkelen. (gebaseerd op de Brusselse context)
- <http://www.ouders.nl/taal.htm>: vraagbank kindertaal en meertaligheid. Taalkundigen beantwoorden vragen van lezers
- http://www.vreemdetalen.nl/Handige_Zinnen/index.html: handige woorden en zinnen in verschillende talen

4.3 Adressen

4.3.1 De Huizen van het Nederlands

Een up-to-date overzicht vind je steeds op www.hvnoostvlaanderen.be.

4.3.1.1. Zetel Huis van het Nederlands Oost-Vlaanderen

Dendermondsesteenweg 16, 9300 Aalst

Tel.: 053 70 97 60

info@hvnoostvlaanderen.be

4.3.1.2. Antenne Regio Aalst

Aalst

Dendermondsesteenweg 16, 9300 Aalst

Tel.: 053 70 91 30 of 0477 77 03 33

aalst@hvnoostvlaanderen.be

Denderleeuw

Administratief Centrum, A. De Cockstraat 1, Denderleeuw

Tel.: 0477 77 03 33

denderleeuw@hvnoostvlaanderen.be

Geraardsbergen

Sociaal Huis (4e verdieping OCMW), Kattestraat 27, Geraardsbergen

Tel.: 0495 12 64 38

geraardsbergen@hvnoostvlaanderen.be

Ninove

Stadhuis, Centrumlaan 100, 9400 Ninove

Tel.: 0498 25 09 24

ninove@hvnoostvlaanderen.be

4.3.1.3. Antenne Vlaamse Ardennen

Ronse

A.L.Vanhovestraat 43A, 9600 Ronse

Tel.: 055 31 65 05 of 0494 75 12 65

ronse@hvnoostvlaanderen.be

Oudenaarde

Sociaal Huis, Meerspoort 30, 9700 Oudenaarde

Tel.: 0494 75 12 65

oudenaarde@hvnoostvlaanderen.be

Zottegem

OCMW, Deinsbekestraat 23, 9620 Zottegem

Tel.: 0494 75 12 65

zottegem@hvnoostvlaanderen.be

4.3.1.4. Antenne Scheldeland

Dendermonde

Stationsstraat 8, 9200 Dendermonde
Tel.: 052 46 41 29 of 0495 20 62 64
dendermonde@hvnoostvlaanderen.be

Wetteren

Sociaal Huis, Scheldedreef 52, 9230 Wetteren
Tel.: 0495 20 62 64
wetteren@hvnoostvlaanderen.be

Hamme

Gemeentehuis, dienst Welzijn (zij-ingang), Marktplein 1, 9220 Hamme
Tel.: 0495 20 62 64

4.3.1.5. Antenne Regio Lokeren

Lokeren

Stadhuis, Groentemarkt 1, 9160 Lokeren
Tel.: 09 340 94 31 of 0495 20 99 30
lokeren@hvnoostvlaanderen.be

Zele

Gemeentehuis, Markt 50, 9240 Zele
Tel.: 0495 20 99 30
zele@hvnoostvlaanderen.be

4.3.1.6. Antenne Meetjesland

Eeklo

De Zuidkaai, Zuidmoerstraat 136 B2, 9900 Eeklo
Tel.: 09 218 17 70 of 0498 25 09 24
eeklo@hvnoostvlaanderen.be

Deinze

Dienstencentrum 11-Dorpen (naast OCMW),
Ghesquièrestraat 15, 9800 Deinze
Tel.: 0498 25 09 24
deinze@hvnoostvlaanderen.be

Zelzate

Bibliotheek,
Burg. J. Chalmetlaan 50, 9060 Zelzate
Tel.: 0498 25 09 24
zelzate@hvnoostvlaanderen.be

4.3.1.7. Antenne Waasland

Sint-Niklaas

Prins Albertstraat 39B, 9100 Sint-Niklaas
Tel.: 03 776 10 68 of 0496 67 50 18
sint-niklaas@hvnoostvlaanderen.be
sint-niklaas2@hvnoostvlaanderen.be

Temse

AC De Zaat, F Boelplein 1, 9140 Temse
Tel.: 0496 67 50 18
temse@hvnoostvlaanderen.be

4.3.2 Provinciaal Integratiecentrum: ODiCe

ODiCe vzw
Dok Noord 4 d 001
9000 Gent

Directeur: Jos Jacobs

Tel.: 09 267 66 40
Fax: 09 267 66 44

www.odice.be
Els Van der Sypt (afdelingscoördinator)
09 267 68 12
els.vandersypt@odice.be

Melissa Papeleu (teamverantwoordelijke team projectwerk en onderwijs)
09 267 66 49
melissa.papeleu@odice.be

4.3.3 Stedelijke Integratiediensten

Integratiedienst Aalst

Onderwijsstraat 1, 9300 Aalst
T: 053-73 23 35, F: 053-73 23 39
jente.leus@aalst.be

Integratiedienst Denderleeuw

Administratief centrum, A. De Cockstraat 1
9470 Denderleeuw
T: 053-64 06 86
lesley.vanhoorebeek@denderleeuw.be

Dienst Inburgering stad Lokeren

Groentemarkt 1, 9160 Lokeren
T: 09-340 94 28, F: 09-340 96 09
ellen.fierens@lokeren.be

Integratiedienst Ronse

Grote Markt 12, 9600 Ronse
T: 055-23 28 44, F: 055-23 27 18
luc.balcaen@ronse.be

Integratiedienst Sint-Niklaas

Parkstraat 16, 9100 Sint-Niklaas
T: 03-760 92 41/45 en F: 03-760 92 48/49
karina.kiekens@sint-niklaas.be

Integratiedienst Temse

AC De Zaat, Frans Boelplein 1, 9140 Temse
T: 03-710 12 28/98, F: 03-711 19 37
ann.scholliers@temse.be

Integratiedienst Zele - Gemeentehuis

Markt 50, 9240 Zele
T: 052-45 98 10, F: 052-45 98 18
christel.immegeers@zele.be

4.3.4 Pedagogische Begeleidingsdiensten

4.3.4.1 Katholiek basis onderwijs Denderland en Vlaamse Ardennen

Marc De Brauwere
Vontstraat 81
9700 Oudenaarde
0495 90 93 90
marc.debrauwere@vsko.be

4.3.4.2 Katholiek buitengewoon basisonderwijs Denderland en Vlaamse Ardennen

Gerda De Keyser
Kasteeldreef 64
9230 Wetteren
0476 81 86 85
gerda.dekeyzer@vsko.be

4.3.4.3 Gemeenschapsonderwijs

Jimmy De Wandel (systeembegeleiding)
Zavelbaan 88
9300 Aalst
0476 55 90 11
jimmy.de.wandel@g-o.be

Sofie Michiels (gewoon basisonderwijs)
Haachsesteenweg 224
1910 Kampenhout
016 29 37 29
sofie.michiels@g-o.be
Lut Debolle
Stefaan de Jonghestraat 54
9300 Aalst

053 77 22 08
lut.debolle@g-o.be

4.3.4.4 Gemeentelijk onderwijs

Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap vzw (OVSG)
Ravensteingalerij 3, bus 7
1000 Brussel
02 506 41 50

Johan Bossuyt (pedagogisch adviseur)
0494 61 61 18
johan.bossuyt@ovsg.be

Christine Servais (gok-begeleiding)
0496 85 12 63
christine.servais@ovsg.be